

ધોરણ 11 કૃષિવિદ્યા

ભાગ - 1

1. ભારતમાં કૃષિવિકાસ :-
કૃષિ ઉત્પાદન ઓછું થવાનાં કારણો, કૃષિ ઉત્પાદન વધારવાના ઉપાયો, ભારતમાં કૃષિ વિકાસ, પંચવર્ષીય યોજનાઓ.
2. ખેડૂતોના પ્રકાર અને પ્રશ્નો :-
ખેડૂતોના જમીન આધારિત વર્ગીકરણ, ત્રીસ વર્ષમાં આવેલ પરિવર્તન, ખેડૂત માટેની યોજનાઓ.
3. ખેતી હિસાબ અને પત્રકો :-
ખેતીમાં હિસાબનું મહત્વ, ખેતીવાડી હિસાબના પ્રકાર, પદ્ધતિઓ, પત્રકો.
4. ખેતી માટે જમીનની પસંદગી અને ખેતીના પ્રકાર :-
ખેતી માટે જમીન પસંદગી, ખેતીના પ્રકાર.
5. ખેતીનાં સુધારેલાં સાધનો :-
ખેતી ઓજારોનું વર્ગીકરણ, ખેતીના જુદા જુદા તબક્કા માટેનાં ખેતી ઓજારો, રચના અને કાર્ય.
6. ખેતીપાકો :-
(1) ડાંગર (2) બાજરી (3) મકાઈ (4) બટાટા (5) કોબીજ ફલાવર (6) રીંગણ
(7) ટામેટાં (8) મરચાં (9) કપાસ (10) શેરડી (11) જીરું (12) દિવેલા
7. વિદ્યુત મોટર :-
ખેતીમાં વિદ્યુતનો ઉપયોગ, વિદ્યુત મોટરની રચના, સંભાળ
8. પંપ :-
પંપના પ્રકાર, રચના, કાર્ય, ગોઠવણી.
9. ટ્રેક્ટર :-
ટ્રેક્ટરની રચના, ભાગો, પ્રકાર, જાળવણી, ટ્રેક્ટર થતાં કામો.
10. ખેતીમાં હવામાનનું મહત્વ :-
હવામાનના સાધનો, રચના અને કાર્ય.
11. ખેતી વિસ્તરણ :-
ખેતી વિસ્તરણ શા માટે ? ખેતી વિસ્તરણની રીતો.

ભાગ - 2

1. ખોરાકમાં ફળોનું મહત્વ :-
ફળમાં રહેલાં પોષક તત્વો, ઉપયોગિતા.
2. ફળઝાડ અને હવામાન :-
હવામાનનું મહત્વ, ફળઝાડની પસંદગી.
3. ફળઝાડ માટે સ્થળની પસંદગી :-
સ્થળની પસંદગીનાં પરિબળો.
4. ફળવાડીની પ્રારંભિક જરૂરિયાતો :-
જમીન, પાણી, આર્થિક સુવિધા, ફળઝાડોની પસંદગી.
5. ફળઝાડ સંવર્ધન :-
બીજ સંવર્ધન - લાભ, ગેરલાભ, રીતો
બીજેતર સંવર્ધન - લાભ, ગેરલાભ.
બીજેતર સંવર્ધનની રીતો - કટકા કલમ, હવાદાબ, ભેટકલમ, આંખકલમ, નૂતન કલમ, પેશી સંવર્ધન.
6. ફળઝાડમાં બહાર :-
બહાર એટલે શું ? બહારના પ્રકાર, બહારની માવજત.
7. ફળઝાડમાં છાંટણી :-
છાંટણી એટલે શું ? છાંટણીનું મહત્વ, છાંટણીની રીતો.
8. ફળઝાડમાં હોર્મોન્સનું મહત્વ :-
હોર્મોન્સ કોને કહેવાય ? હોર્મોન્સના પ્રકાર અને તેનો ઉપયોગ.
9. ફલછોડની ખેતી :-
ફલછોડની ખેતી માટેની જરૂરિયાત, ઋતુ પ્રમાણે ફલોનું વર્ગીકરણ
ફલોની ખેતી : (1) હજીરંગલ, (2) ગુલાબ, (3) ગ્લેરેડિયા, (4) સેવંતી, (5) લીલી.

ભાગ -1

1. બીજની :-
બીજ એટલે શું ? બીજ સુધારણા હેતુઓ, સારા બીજનાં લક્ષણો, બીજના પ્રકાર બાજરી, દીવેલા, કપાસમાં સંકર બીજ ઉત્પાદન, બીજ પ્રમાણન, બીજ સંગ્રહ
2. સજીવ ખેતી (સેન્દ્રિય ખેતી) :-
સજીવ ખેતી એટલે શું ? સજીવ ખેતીના ફાયદા
સેન્દ્રિય ખાતરો : પ્રકાર, બનાવવાની રીત, ગુજરાતમાં સજીવ ખેતીના પ્રયોગો.
3. રાસાયણિક ખેતી :-
રાસાયણિક ખેતી કોને કહેવાય ? વિવિધ રાસાયણિક ખાતરો અને તેની ઉપયોગિતા, ખાતરોનું ગણિત.
4. સૂકી ખેતી :-
સૂકી ખેતી એટલે શું ? સૂકી ખેતી પદ્ધતિ, સૂકી ખેતીની સમસ્યાઓ ગુજરાતમાં સૂકી ખેતીના વિસ્તાર (ઝોન)
5. કીટ નિયંત્રણ :-
કીટ નિયંત્રણની પદ્ધતિઓ, અગત્યના પાકોનાં કીટકો અને તેનું નિયંત્રણ, સંકલિત કીટ નિયંત્રણ.
6. રોગ નિયંત્રણ :-
રોગ થવાનાં કારણો, વિવિધ પાકોમાં થતા રોગ અને તેનું નિયંત્રણ, સંકલિત રોગ નિયંત્રણ.
7. દવા છાંટવાનાં સાધનો :-
સાધનોના પ્રકાર, રચના અને કાર્ય, દવા છાંટવાનાં સાધનો વાપરતી વખતે રાખવાની કાળજી.

ભાગ -2

1. જમીન સંરક્ષણ :-
જમીનનું ધોવાણ, અસર, જમીનના ધોવાણના પ્રકાર, જમીન ધોવાણ અટકાવવાના ઉપાયો.
2. જમીનની ફળદ્રુપતા :-
જમીનની ઉત્પાદકતા, જમીનની ફળદ્રુપતા જાણવાની વિવિધ રીતો, જમીનની ફળદ્રુપતાને અસર કરતા પરિબળો, જમીનની ફળદ્રુપતા વધારવાના ઉપાયો.
3. ઔષધીય પાકો :-
અગત્યના ઔષધીય પાકો - મીઠી આવળ, ગુગળ, કરીયાતુ, અથગંધા, સફેદ મુસળી, ખેતી પદ્ધતિ અને તેનો ઘરગથ્થુ ઉપયોગ.
4. જળસંચય અને પાણીનાં પ્રાપ્તિસ્થાનો :-
જળસંચય એટલે શું ? જળસંચયની રીતો, પાણીના પ્રાપ્તિ સ્થાનો.
6. પિયત પાણીનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ :-
પિયતના ફાયદા, ગેર ફાયદા, પિયતની રીતો, પિયત પાણીમાં ક્ષાર, જમીનનો PH, પિયતનું ગણિત, વરસાદી પાણીને એકત્ર કરી તેનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ, નર્મદા યોજના.
7. બાગાયતી પાકો :-
ખેતી પદ્ધતિ : (1) આંબો (2) લીંબુ (3) કેળ (4) ચીકુ (5) આમળાં (6) પપૈયા (7) બોર (8) સીતાફળ
8. ફળ ઉતારવાની રીતો :- ફળ પરિરક્ષણ
ફળ ક્યારે ઉતારવા ? ફળ ઉતારવાનાં સાધનો, ફળ ઉતારવામાં કાળજી, વક્કલ પાડવા, પેકિંગ, સ્થળાંતર, બજાર ફળ પરિરક્ષણ-વ્યાખ્યા, લાભ, ફળ પરિરક્ષણની રીતો.